

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez** tarafından Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ıncı maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Ridvan Turan

Mersin Milletvekili

Rus devleti nükleer enerji şirketi Rosatom, Mersin-Akkuyu'da her biri bin 200 megavatlık, toplam 4 üniteden oluşan 4 bin 800 megavat gücünde Türkiye'nin ilk nükleer santralini inşa ediyor. Türkiye için yeni ve yüksek bir teknoloji olan nükleer santralde, her aşama hem ulusal hem de uluslararası "bağımsız" kuruluşların denetimini ve onayını gerektiriyor. Türkiye Atom Enerjisi Kurumu TAEK'in Nükleer Denetleme Kurumu NDK'yla birlikte kurulacak nükleer santralle ilgili ciddi bir sorumluluğu bulunmakta. NDK, 9 Temmuz 2018'de KHK ile oluşturuldu ve üzerinden 6 ay geçmeden 233 maddeden oluşan Nükleer Düzenleme Kurumu KHK'sı, Meclis Genel Kurulu'nda 22 dakikada yeniden değiştirildi. Oylamadan saatler önce NDK üyeleri Yargıtay'a giderek yemin ettiler ve görevlerine başladılar. Dolayısıyla önce yemin edildi, sonra mevzuat düzenlemesi yapıldı. NDK; çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin radyasyondan korunmasından sorumlu. Nükleer enerji ve iyonlaştırıcı radyasyona ilişkin faaliyetlerde güvenlik, emniyet ve nükleer güvence de NDK'nin düzenleyeceği konular arasında bulunuyor. Ancak Rosatom şirketinin inşa etmeye başladığı tonlarca ağırlıktaki bir uçağın çarpmasına dayanıklı olması planlanan 80 metre eninde, 80 metre boyunda yaklaşık 3 metre yüksekliğinde, reaktörün oturacağı temel atıldıktan sonra beton temelde çatlaklar oluştu. Üzerinde daha reaktör ve yük olmayan bir betonun çatlaması kamuoyunda büyük endişelere yol açtı. İlk çatlak Temmuz ayında tespit edildi. Bu durum, KHK ile oluşturulan NDK'nin kurulduğu zamana denk gelmesi dikkat çekmekte. Beton konusunda uzmanlardan ve değişik üniversitelerde görev yapan akademisyenlerden danışman kadrosu bulunan TAEK, saha denetimlerinde çatlağı tespit edip sorunlu betonu kırırıp yeniden yaptırdı. Buna rağmen denetimlerde bir kez daha bazı bölümlerde çatlak olduğu saptandı. TAEK'in talimatıyla çatlak olan bölüm tümüyle kırıldı ve yeniden yapıldı. Böyle bir santral temelinin çatlaması tasarıma dair soru işaretlerini de akla getirmekte. Rosatom tanıtım kataloğunda 2017 yılında hizmete giren VVER 1200 tipi ilk reaktör olan Novovoronezh II'nin tasarımının kullanıldığı belirtiliyor. Dolayısıyla Karadeniz'in oldukça kuzeyinde bir coğrafyaya ve iklim şartlarına uygun santral, Akdeniz'e önerilmiş durumdadır. Sonuçta, zeminden iklime kadar her şey farklıdır. Tasarımın soğuk Rusya koşullarında değiştirilmeden Mersin Akkuyu'da uygulanması Akdeniz'de yaşayan halkı tedirgin etmektedir. Nükleer santralin inşaatında iki defa çatlak oluşması büyük bir tehlikeye işaret etmekte, halkın huzurunu bozmakta ve kamuoyunda tepkilere neden olmaktadır.

Bu bağlamda;

1. Bir devlet kurumuna bağlı Rus Rasotom şirketinin, Akkuyu'da inşa ettiği nükleer santral hangi bağımsız ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından denetlenmektedir?
2. TAEK ve NDK inşa halindeki nükleer santrali düzenli bir biçimde denetliyor mu? Denetliyorsa daha üzerinde reaktör ve yük bulunmayan bir betonda art arda nasıl çatlaklar olabiliyor?
3. Nükleer santralin üzerinde yer alacak reaktör de hesaba katıldığında, tonlarca ağırlıktaki bir uçağın çarpmasına dayanıklı olması planlanan 80 metre yüksekliğinde bir binada meydana gelen çatlakların kırılıp, yerine beton dökmek bilimsel açıdan doğru bir yaklaşım mıdır? Yoksa bir felakete zemin hazırlamak mıdır?
4. Çatlakları yıkıp yeniden inşa etmek yerine, ileride çok büyük bir felakete sebep olabilecek bir nükleer kazanın önüne geçmek için projenin temelden iptal edilip çevre ve toplum sağlığı düşünülerek yeniden bilim insanları ve uzman kişiler tarafından değerlendirilmesi gerekmez mi?
5. Akkuyu'daki temel çalışmalarının NDK'nın kurulmasına denk gelmesi bir tesadüf müdür? Yoksa çatlakların meydana geldiği bu projenin, iddialar üzerine, denetlemeden uzak bir kurumla göstermelik bir şekilde yapıldığı doğru mudur?
6. NDK üyelerinin Yargıtay'a giderek yemin etmeleri ve görevlerine başlamaları, dolayısıyla mevzuat düzenlemesinin sonradan yapılması projenin denetlenmesine dair kamuoyunda ciddi kuşklar yaratmaktadır. Bu konuda kamuoyunu aydınlatacak mısınız?
7. NDK, çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin radyasyondan korunması konusunda bölgede nasıl önlemler almaktadır?
8. Nükleer santrallerin kurulması ve işletilmesi konusunun tanımlanan bir kanunla değil de KHK ile yapıp altı ay sonra, bir oldubittiyle yaklaşık 30 dakikada değiştirilmesi hukuksal ve teknik olarak doğru mudur? Alelacele yapılan bu değişiklik neden yapılmaktadır?
9. Farklı bir iklim ve zemin koşuluna uygun olarak tasarlanmış bir reaktörün Akdeniz'de farklı iklim ve zemin koşullarında inşa edilmesi, kullanılan beton ve diğer etkenler göz önüne alındığında, çatlakların oluşmasında etken midir?